

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОЛЕСНИКОВА В. В.

О. Пасніченко,

Одеський державний аграрний університет

Р. Бокотько

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Колесников Володимир Васильович – заслужений діяч науки, доктор біологічних наук, професор. Працював завідувачем кафедри гістології і очолював факультет ветеринарної медицини Одеського сільськогосподарського інституту. Він першим обґрунтував існування підтазового відділу черевної порожнини у деяких представників гризунів і комахоїдних, а також встановив етапи становлення придаткових зовнішніх статевих органів ссавців. В працях по морфології легень науковцем по-новому висвітлена функція бронхіальних шляхів і формування респіраторних відділів на прикладі дихальної системи великої рогатої худоби та коней.

Ключові слова: науково-педагогічна діяльність, гістологія, Колесников В. В., Одеський сільськогосподарський інститут.

Рис. 1. Заслужений діяч науки, професор Колесников В. В. (1953/1982 р.)

Постановка проблеми. Результатом аналізу та узагальнення вітчизняних літературних джерел щодо науково-педагогічної діяльності Колесникова Володимира Васильовича є виділення трьох періодів. Перший період діяльності пов'язаний з роботою на кафедрі нормальної анатомії ветеринарного факультету Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту (1927–1929 рр.); другий – у Казахському зооветінституті Алма-Ати та Казахському державному університеті (1929–1945 рр.); третій – на кафедрі гістології факультету ветеринарної медицини Одеського сільськогосподарського інституту (1945–1974 рр.) [1–3].

Мета статті визначити основні періоди науково-педагогічної діяльності Колесникова В. В.

Виклад основного матеріалу. Колесников В. В. вступив на ветеринарний факультет Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту в 1925 році [1, 3].

У цьому ж інституті в 1927 році він почав свою педагогічну діяльність, будучи

ще студентом, Колесникова В. В. прийняли на посаду лаборанта з виконанням обов'язків асистента кафедри нормальної анатомії. Під керівництвом професора Домбровського Б. А. Колесников В. В. зробив перші кроки в науковому житті, провів складні наукові дослідження, які мали відображення у двох наукових працях і згодом були опубліковані в Німеччині [1]. У 1929 році Колесников В. В. закінчив ветеринарний факультет Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту з одержанням спеціальності ветеринарного лікаря (рис.2) [1, 3]. У 1929 році професор Домбровський Б. А. з метою створення кафедри анатомії в Казахському зооветінституті Алма-Ати взяв з собою співробітників, у тому числі і Колесникова В. В., який щойно закінчив інститут. У 1933–1934 рр. Колесников В. В. читав лекції з курсу анатомії, гістології та ембріології в Казахському зооветінституті.

Рис. 2. Посвідчення про закінчення ветеринарного факультету Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту (1929 р.)

У період навчання і роботи на кафедрі анатомії Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту Колесников В. В. закінчив дві наукові праці, а в Казахському зооветінституті Алма-Ати – три наукові праці по порівняльній анатомії м'язів ссавців. Ці праці були опубліковані в Німеччині, що стало підставою для присудження йому вченого ступеня кандидата ветеринарних наук без захисту дисертаційної роботи у 1935 році [1].

У 1939 році Колесников В. В. очолив кафедру гістології та паралельно займався науковими дослідженнями. Він включився в розробку комплексної

проблеми розкриття механізму пристосування ссавців до посушливих умов існування. В рамках розв'язання цих питань були вивчені потові залози, ступінь насичення їх в шкірі у таких ксерофільних тварин, як верблюд, сайга і джейран, в порівнянні з курдючною вівцею. Згодом результати вивчення потових залоз у ссавців Колесников В. В. опублікував у двох наукових працях: «Про потові залози двугорбого верблюда» (1940), «Потові залози сайги, джерана та вівці» (1948) [1, 4, 5].

У період 1935–1940 рр. науково-педагогічна діяльність Колесникова В. В. була пов'язана з роботою у Казахському державному університеті, де він за сумісництвом читав лекції з курсу порівняльної гістології та ембріології тварин.

Докторська дисертація Колесникова В. В. була присвячена вивченню підтазового відділу черевної порожнини у деяких представників гризунів і комахоїдних та проблеми становлення придаткових зовнішніх статевих органів ссавців. У 1940 році він захистив докторську дисертацію за темою: «Підтазова порожнина і проблема становлення придаткових зовнішніх статевих органів ссавців» у науково-дослідному інституті еволюційної морфології тварин АН СРСР, де директором був академік Шмальгаузен І. І. Тоді ж Колесникову В. В. було присуджено науковий ступінь доктора біологічних наук і звання професора. У 1940–1942 рр. Колесников В. В. був заступником директора з навчальної роботи в Казахському зооветінституті Алма-Ати.

Колесникову В. В. було присуджено почесне звання «Заслужений діяч науки Казахської РСР» у 1945 році (рис. 3) [1].

Рис. 3. Посвідчення про присвоєння звання заслуженого діяча наук Казахської РСР (23 квітня 1945 р.)

У серпні 1945 року Колесников В. В. переїхав разом з родиною в Одесу, де був прийнятий на посаду завідувача кафедри гістології ветеринарного факультету Одеського сільськогосподарського інституту (ОСГІ) (рис. 4). У післявоєнний період він доклав максимум зусиль та використав весь свій організаторський талант для відновлення кафедри гістології [1, 2].

Рис. 4. Одеський сільськогосподарський інститут у післявоєнний період (вул. Пантелеймонівська, 13)

У 1950 році Колесников В. В. був призначений деканом об'єднаного зооветеринарного факультету (займав посаду до 1960 р.). Йому довелося багато працювати, щоб зберегти кадри, устаткування і приміщення ветеринарного факультету. Згодом спільними зусиллями педагогічного колективу Колесникову В. В. все ж таки вдалося відновити ветеринарний факультет [1].

У 1945–1974 рр. Колесников В. В. працював завідувачем кафедри гістології ветеринарного факультету Одеського сільськогосподарського інституту (рис. 1) [2]. Він продовжив розпочату ще в Казахстані роботу з дослідження дихальної системи, яка також приймає участь у зовнішньому водяному обміні [1]. Вивчалися особливості рельєфу слизової оболонки, будова опорно-рухового апарату і видільного компонента стінки різних відділів бронхіальних шляхів великої рогатої худоби і коней у порівняльному і віковому аспектах. Результати вище зазначених досліджень щодо вивчення дихальної системи у коней та великої рогатої худоби згодом були опубліковані Колесниковим В. В. у працях Московського зооветеринарного та Одеського сільськогосподарського інститутів [6–10]. За цей період Колесников В. В.

підготував трьох аспірантів (кандидатів ветеринарних наук) і опублікував більше 30 наукових праць.

За роки роботи на ветеринарному факультеті Одеського сільськогосподарського інституту Колесников Володимир Васильович надихав колег, студентів, молодих вчених своєю працьовитістю, самовідданістю, справедливістю та прагненням до наукових відкриттів (рис. 5).

Рис. 5. Зустріч з випускниками ветеринарного факультету через 35 років, проф. Колесников В. В. (1985 р.)

Висновки: Науково-педагогічна діяльність Колесникова В. В. визначається трьома періодами: I період – 1927–1929 рр., II період – 1929–1945 рр., III період – 1945–1974 рр. Колесников В. В. – заслужений діяч науки Казахської РСР, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри гістології і декан факультету ветеринарної медицини Одеського сільськогосподарського інституту. Колесников В. В. першим обґрунтував існування підтазового відділу черевної порожнини у деяких представників гризунів і комахоїдних, встановив етапи становлення придаткових зовнішніх статевих органів ссавців, в працях по морфології легень по-новому висвітлив функцію бронхіальних шляхів і формування респіраторних відділів на прикладі дихальної системи великої рогатої худоби та коней.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шануємо Вас: великих вчених, фахівців, наставників: бібліографічний покажчик, частина 2 / упорядники: Шуляк Т. Г., Шуляк М. І., Лантратова М. В., Башкатова А. А. та ін. Одеса. 2004. 62 с. С. 5—8.
2. Одеський державний аграрний університет: історичне презентаційне видання. Київ: Логос. 2018. 280 с. С. 72—99.
3. Вербицький П. І., Достоевський П. П., Рудик С. К. Історія ветеринарної медицини Україні. К.: Ветінформ, 2002. 384 с. С. 191—193.
4. Колесников В. В. О потовых железах двугорбого верблюда. *Труды Алма-Атинского зооветеринарного института*. 1940. Т. 3. С. 116—122.
5. Колесников В. В. Потовые железы сайги, джейрана и овцы. *Труды Одесского сельскохозяйственного института*. 1948. Т. 5. С. 135—143.
6. Колесников В. В. Материалы по микроморфологии бронхиальных путей лошади. *Московский зооветеринарный институт*. 1948. С. 125—126.
7. Колесников В. В., Крехова М. М. Бронхиальные железы лошади и крупного рогатого скота. *Тезисы докладов Одесской био-морфологической научной конференции*. 1955. С. 25—27.
8. Колесников В. В., Балева Т. А. Развитие хрящевое скелета бронхиальных путей крупного рогатого скота красной степной породы. *Труды Одесского сельскохозяйственного института*. 1967. С. 21—25.
9. Колесников В. В. Развитие поверхности слизистой оболочки бронхиальных путей у крупного рогатого скота. 1. Величина поверхности. *Труды Одесского сельскохозяйственного института*. 1969. С. 92—94.
10. Колесников В. В. Развитие поверхности слизистой оболочки бронхиальных путей у крупного рогатого скота. 2. Складчатость. *Труды Одесского сельскохозяйственного института*. 1971. С. 24—31.
11. Колесников В. В., Резник Н. К. Физиологическое и постмортальное отделение эпителия с поверхности ворсинок тонкого кишечника. *Труды Одесского сельскохозяйственного института*. 1969. С. 95—97.

НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

КОЛЕСНИКОВА В. В.

Пасниченко А., Бокотько Р

Колесников Владимир Васильевич – заслуженный деятель науки, доктор биологических наук, профессор. Работал заведующим кафедрой гистологии и возглавлял факультет ветеринарной медицины Одесского сельскохозяйственного института. Он первым обосновал существование подтазового отдела брюшной полости у некоторых представителей грызунов и насекомых, а также установил этапы становления придаточных наружных половых органов млекопитающих. В работах по морфологии легких ученым по-новому освещена функция бронхиальных путей и формирование респираторных отделов на примере дыхательной системы крупного рогатого скота и лошадей.

Ключевые слова: научно-педагогическая деятельность, гистология, Колесников В. В., Одесский сельскохозяйственный институт

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITY KOLESNIKOVA V. V.

Pasnichenko O. Bokotko R.

Kolesnikov Vladimir Vasilievich – Honored Scientist, Doctor of Biological Sciences, Professor. He worked as the head of the department of histology and headed the faculty of veterinary medicine of Odessa Agricultural Institute. He was the first to substantiate the existence of the sub-pelvic abdominal cavity in some representatives of rodents and insectivores, and also established the stages of formation of the accessory external genital organs of mammals. In the works on the morphology of the lungs, scientists re-illuminated the function of the bronchial pathways and the formation of the respiratory departments using the example of the respiratory system of cattle and horses.

Key words: *scientific and pedagogical activity, histology, Kolesnikov V. V., Odessa Agricultural Institute*